

SÖRMLANDSLÅTEN

WINGÅKER.
V.

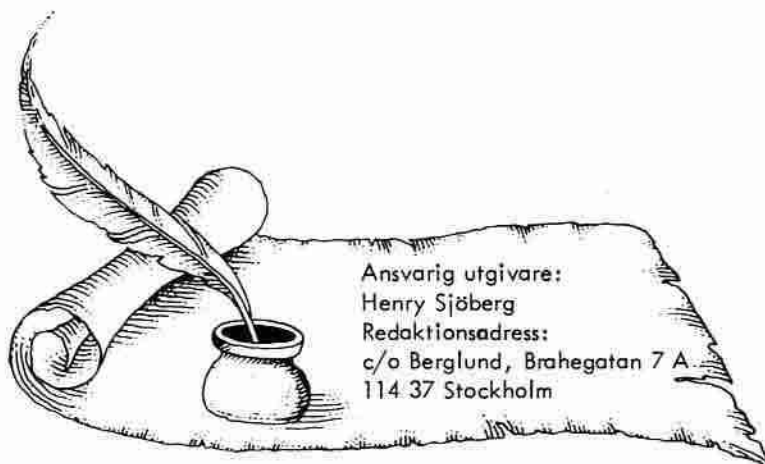

Innehåll

Redaktören har ordet	sid.	2
För 15 år sedan		3
Buskspel		8
Bemärkta spelmän		9
Annonser, meddelanden		12
Skräddarpolskan - Fackeldans		13
Byggveckan		26
Ernst Granhammar		29
Några iakttagelser.....		34
Upprop!		36

Omslagsbilden: Vingåkersfolk

Baksidan: Teckning av Matts Mattsson

K Ä R A L Ä S A R E !

Jag antar att många av Er har väntat på tidningen en tid. Orsaken till att Ni denna gång får ett dubbelnummer i Er hand är rent ekonomiskt. Tidningen blir för dyr för oss och då vi trots idoga försök inte fått några bidrag från staten så måste vi dra ner antalet utgivningstillfällen. Om denna neddrågning skall bli bestående, d.v.s. att vi övergår till 2 nummer per år, vet vi inte för närvarande. Det blir väl så att våra årsmöten får ta ställning till tidningens framtid.

När det gäller Kulturrådets policy i tidningsfrågor är den minst sagt märklig. För innevarande utgivningsår har ingen tidskrift inom vårt verksamhetsområde erhållit stöd. Jag har personligen mycket svårt att tänka mig att den enda orsaken skulle vara att våra tidningar skulle vara kvalitetsmässigt sämre än många av de tidningar som erhåller stöd. Vilken orsaken än är så talar Kulturrådets siffror klarspråk. Under detta utgivningsår fördelades c:a 8 miljoner kronor i stöd till kulturtidskrifter. C:a 190 st. tidningar fick stöd varierande mellan 5.000 kronor till 175.000 kronor. C:a 50 st. tidningar fick avslag bland dem Sömlandsläten.

Jag kan tänka mig flera sätt att klara den uppkomna ekonomiska situationen. Ett sätt är att lägga ner tidningen. Ett annat att i fortsättningen ge ut två nummer per år. Ett tredje alternativ skulle kunna vara att vi slår oss ihop med t.ex. Hembygden, Spelmanen och Omdans och ge ut en gemensam tidning. Det här sista alternativet låter sunt men om tidningen skall bära sig själv måste den vara intressant som annonsorgan och då bör vi nog komma över 100.000 ex. per utgivningstillfälle samt dessutom ge ut tid-

ningen minst var fjortonde dag. Då måste vi alltså skaffa övriga intressenter. Tänkbara är den nya föreningen RFoD (Riksföreningen för Folkmusik och Dans) som borde ha behov av ett informationsorgan. Dessutom GRF (Gammaldansarnas Riksförbund) som har c:a 50.000 medlemmar och bör vara intresserade av att få kontinuerlig information till sina medlemmar.

Problemen med en gemensam tidning skulle med all säkerhet bli stora men inte oöverstigliga. Fördelarna måste i vilket fall som helst klart överväga nackdelarna.

Det här är frågor som jag tror att vi måste ta ställning till. Ett samgående tar säkert tid att lösa så under mellantiden får vi i så fall försöka hanka oss fram på bästa möjliga sätt.

Nu till en helt annan sak. Som framgår av tidningens utseende firar vi 15-årsjubileum. Egentligen en helt fantastisk siffra med våra mått mätt.

Det är naturligt att i samband med detta framföra ett tack till tidningens grundare Arne Blomberg. Det var helt och hållet hans idé och förtjänst att tidningen kom till. Jag vet att det i första hand var hans tanke att ge ut ett exemplar till julen 1968 men sedan greps han av idén och såg till att tidningen kom ut kontinuerligt. Vi är stolta över att vi i någon mån lyckats hålla Arnes målsättning, att tidningen i första hand skall innehålla sakartiklar om musik och dans, i andra hand skall vara ett informationsorgan för pågående verksamhet.

TACK ARNE!

Henry Sjöberg

Foto: Arne Kjellman

För 15 år sedan

1

Ett försök...

Södermanlands Spelmansförbund har länge saknat ett medlemsblad och SÖRMLANDSLÅTEN är ett försök att täcka den bristen.

Vi har försiktigtvis undvikit att beteckna det här numret med "nr 1, årgång 1" som brukligt är, utan i stället endast skrivit "Julen 1968". Vi hoppas dock kunna återkomma med bladet en eller ett par gånger årligen.

Innehållet i det här numret framgår av de följande sidorna och vi skall försöka få liknande materiel till kommande nummer. Namnet SÖRMLANDSLÅTEN förpliktar och det är red:s förhoppning att det skall finnas minst en ny låt i varje nummer.

Vi hoppas också att tidningen skall kunna bli ett forum för medlemmarnas egna åsikter. De konferenser som då och då har hållits har visat att det finns behov av att ventileras åsikterna om spelmännens vara och verkande.

Här kommer också att finnas plats för de olika spelmanlagen att annonsera om sina träffar och vi hoppas också få uppgifter och åsikter från våra dansare samt från våra angränsande förbund.

Kort sagt - alla som har något på hjärtat är välkomna till den här spalten. Red. förbehåller sig dock rätten att gallra (varsamt) bland inkomna bidrag.

Bidrag till bladet sänds förslagsvis till Arne Blomberg, Ekorrestigen 2, 150 23 Enhörna (tel. 0755/4 42 76).

Med förhoppning att SÖRMLANDSLÅTEN så småningom skall bli en särdeles bra spelmanstidning (tyvärr finns inte så många att jämföra med) överlämnar vi härmed det första numret i läsarens händer.

SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUND

Arne Blomberg
enl. styrelsens uppdrag

SÖRMLANDSLÅTEN

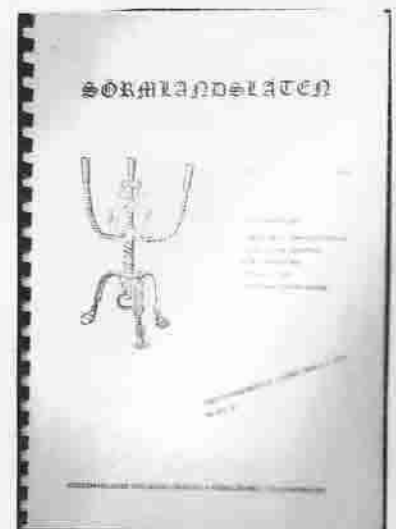
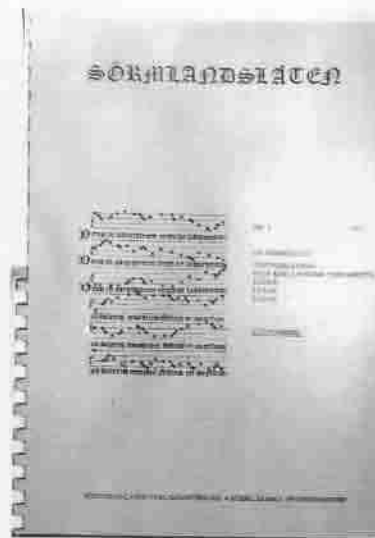
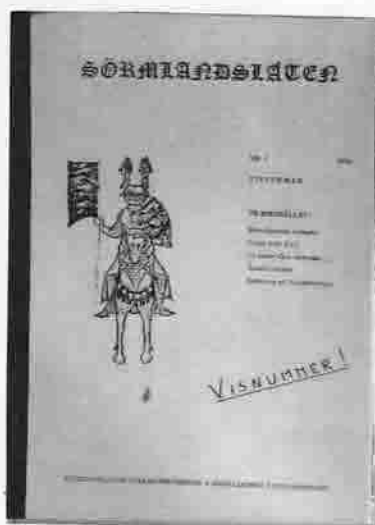
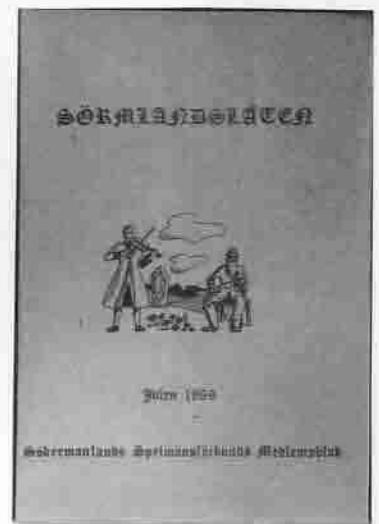
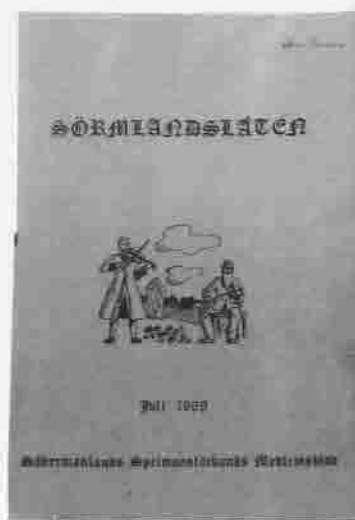
På följande sidor kan Du se hur Sörmlandslåten har sett ut under årens lopp.

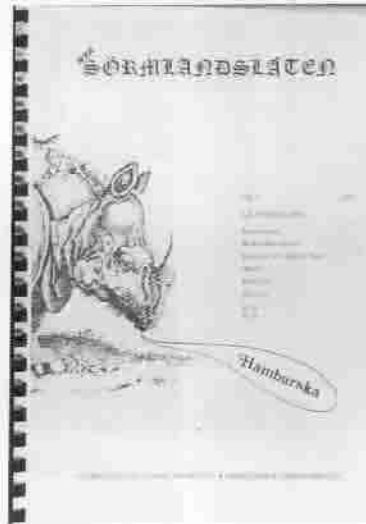
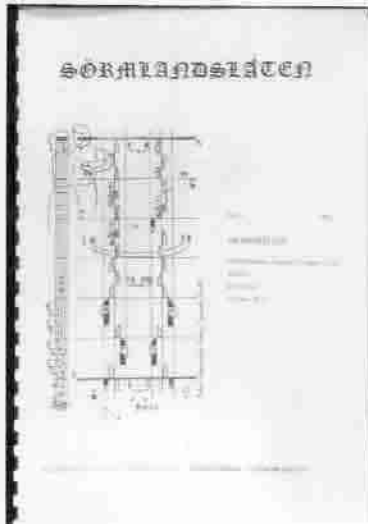
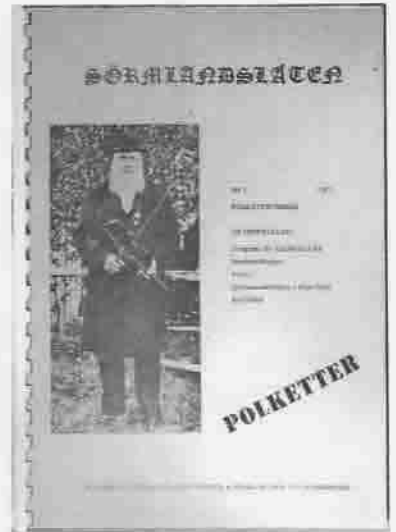
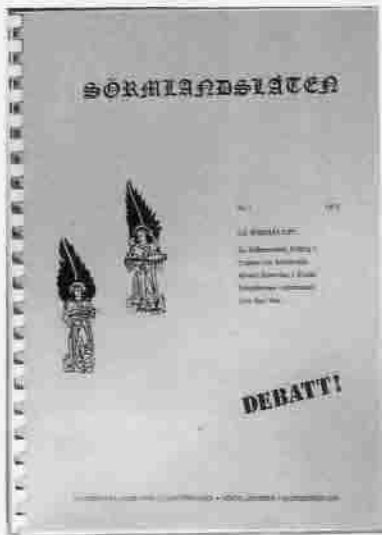
Som Du säkert ser så fattas vissa nummer, det beror på att vi saknar arkivexemplar.

Av vissa nummer har vi gått om extra exemplar, är Du intresserad av att komplettera Din samling av Sörmlandslåtar så ring till

Matts Mattsson 0157/60597 eller

Bernt Olsson 0157/20636

SÖRMLANDSLÄTEN

1981 NR 1

SÖRMLANDSLÄTEN

1981 NR 2

SÖRMLANDSLÄTEN

1981 NR 3

SÖRMLANDSLÄTEN

1981 NR 4

SÖRMLANDSLÄTEN

1982 NR 1

SÖRMLANDSLÄTEN

1982 NR 2

SÖRMLANDSLÄTEN

1982 Nr 3

SÖRMLANDSLÄTEN

1982 Nr 4

BUSK SPEL

av Christina Frohm

När jag ibland har som uppgift att presentera scenprogrammet på en spelmansstämma vill jag rikta innehållet självklart till publiken men också till spelmännen som gästar och "gör stämman".

Jag menar att det är värdefullt och utvecklande, intressant och inspirerande att lyssna till hur andra spelmän (grupper och enskilda) spelar. Medvetet söker jag upp spelmän som kanske inte självmant anmäler sitt intresse att framträda men som enligt mitt omdöme har något att ge hela publiken.

Det gäller att få balans i programmet, stora grupper omväxlande med mindre och klangerna hos olika instrument att avlösa varandra och blandas "till angämlig styrka och smak".

Sen var det då det här med buskspelet. Handen på hjärtat kära spelmanskollegor - har det inte gått lite mode i detta?

Är det så att man till varje pris ska buskspela och till detta syfte slår man ihop stora otympliga grupper där man ofta spelar meningslös repertoar. Samtidigt vill man inte gå för långt ifrån själva spelmansstämmaplatsen i fall det skulle "hända nåt", så detta s.k. buskspel äger i många fall rum i mycket nära anslutning till scenen. Detta upplevs som störande både för publiken som inte riktigt vet vilket öra de ska höra med och för spelmännen som samlar sig för eller just spelar sina låtar på scenen.

Allt borde kunna ha sin tid. Jag är så medveten om att man behöver spela av sig när man träffas. Buskspelet borde kunna bli en naturlig avslutning på en stämmodag istället för att som nu spelmännen ofta plötsligt får brättom hem.

Så har jag då stuckit fram hakan igen, varit provokativ och otrevlig, men jag menade bara att väcka tankar. Det handlar egentligen om medmänsklighet, respekt och hänsyn.

»Bemärkta« spelmän

av Arne Blomberg

Många sömländska spelmän har under året mottagit utmärkelser.

Södermanlands Spelmansförbunds guldmärke och den tillhörande titeln hedersledamot har tilldelats fyra förtjänta medlemmar:

Bror Andersson, Malmköping

Elna Andersson, Nyköping

Styrbjörn Bergelt, Stockholm

Bertil Sjöberg, Sparreholm

Alla fyra är nog välkända för Sömlandslätens läsare. Elna, Bror och Bertil har fått sina utmärkelser för sin mångåriga, traditionsbevarande verksamhet. Styrbjörn tackar vi för hans arbete med att rekonstruera äldre folkliga musikinstrument och återskapa tidiga folkmusikföremål.

Många av Spelmansförbundets medlemmar hade hörsammat uppmaningen i förra Sömlandslåten att spela upp för Zornmärket. Vid riksspelmansstämman i Västerås resulterade detta i en rad utmärkelser:

Zornmärket i guld kan man ej spela upp för. Det utdelas årligen till någon med speciella förtjänster. I år belönades

Ragnar Karlsson, Enskede

För mästertligt spel på fiol och nyckelharpa av låtar i tradition efter fadern August Karlsson, Rosersberg, Uppland.

Juryns hela motivering kan läsas nedan.

PRESENTATION AV 1983 ÅRS MOTTAGARE AV
RIKSSPELMANSMÄRKET I GULD
Ragnar Karlsson, Enskede.

Ragnar Karlsson, född 23 okt. 1904 på Edeby säteri i Helgarö socken i Södermanland, där fadern August var trädgårdsmästare.

1906 flyttade familjen till Rosersberg i Uppland. Ragnar började spela fiol i 15 årsåldern, stimulerad av fadern som var en mycket god spelman. År 1925, då 21 år gammal, flyttade han till Täby och arbetade inom byggnadsbranschen i Stockholm. Några år senare bosatte han sig i Tallkrogen, Enskede, där han fortfarande är bosatt. I slutet av 1940-talet kom han i kontakt med Eric Sahlström, förvärvade en nyckelharpa och med den energi, som han i vänkretsen är känd för, kom han rätt snart att även på nyckelharpa uppnå stor skicklighet.

I Stockholms Spelmansgille, där han varit medlem sedan år 1946, är hans spelmansgärning välkänd och betydelsefull. Han utsågs till hedersmedlem år 1979.

Riksspelman år 1977 efter uppspelning vid Österby bruk.

Under de senaste 10-15 åren har han som spelman vid skilda tillfällen medverkat på Skansen i Stockholm och de senaste tre åren har han under sommarens lördagar spelat på Skansens fäbodvall.

Här kan sägas att cirkeln är sluten. Ragnars far var nämligen några år 1898-99 anställd på Skansen som trädgårdsarbetare och folkdansare. Där fick han också tillfälle att spela med Skansens spelmän.

Zornmärkesjuryn

Zornmärket i silver samt titeln riksspelman tilldelades:

Yngve Andersson, Södertälje

För genuint spel i stark tradition av låtar från Lästringe.

Styrbjörn Bergelt, Stockholm

För stilmedvetet spel av traditionella låtar på stråkarharpa.

Håkan Frykmo, Strängnäs

För klangskönt och dansant spel av låtar från strängnäs-trakten på klarinett.

Leif Johansson, Nyköping

För stilfullt spel av låtar från Södermanland.

Styrbjörns utmärkelse får samtidigt ses som ett genombrott för stråkarharpan i zornmärkessammanhanget!

Zornmärket i brons (eller diplom för spelmän som tidigare har bronsmärket) utdelades till följande av förbundets medlemmar:

Bror Landberg, Kopparberg

Karin Ohlsson, Linköping

Bernt Olsson, Malmköping

Bengt Wärn, Bromma

Zornjuryn har ibland kritiserats för att favorisera spelmän från ett fåtal landskap (Dalarna, Hälsingland...) Att detta ej är sanning framgår av uppspelningarna i Västerås där jurymedlemmarna Gösta Sandström, Nelly Östlund, Gert Olsson och Folke Starkman (som vanligt var lyhörda för tongångar även från andra landskap.

Södermanland har många spelmän av hög klass. Ett tack och grattis till alla som ställde upp och lyckades i år!

Det bör tjäna som uppmuntran för flera att försöka nästa sommar!

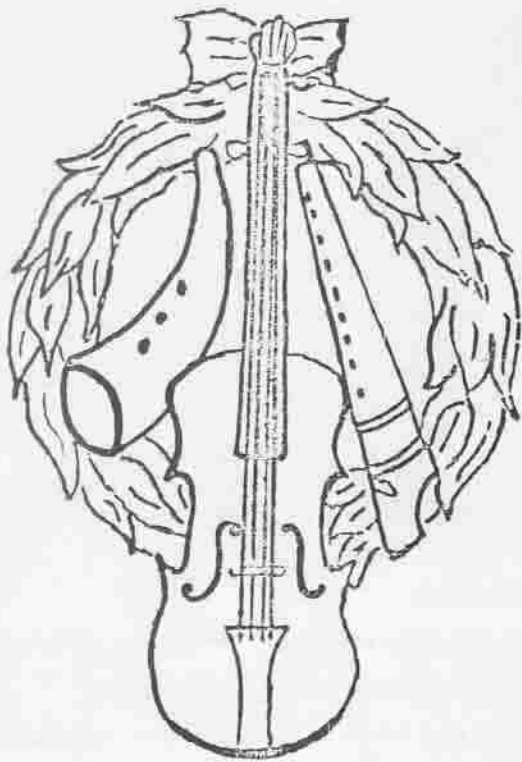

Foto: Per Ulf Allmo

Ragnar Karlsson, guld

Håkan Frykmo, silver

Bernt Olsson, brons

Styrbjörn Bergelt, silver

Yngve Andersson, silver

Ing Mari Sundin, diplom

Foto: Per Ulf Allmo

Ulf Lundgren, diplom

Leif Johansson, silver

Svensk Folkdans Ensemble

Helt nytt program

Programmet innehåller bl a Halling, västsvenska polskor, långdans, engelskor, varianter på Väva Vadmal, sånglekar, bröllopsdanser, båg- och svärdsdanser m m

Programmet vill peka på nya sätt att visa dans med annorlunda koreografi.

Programmet visas även ~~den 22 okt kl 19.30 på Estrad samt~~ den 28 dec kl 19.30 på Jarlateatern i Stockholm.

Biljetter löses i resp. entré

Förbeställning
VÄLKOMMEN! tel. 88 46 54.

SÖRMLANDSLÄTENS LÄSARE HÄLSAS VÄLKOMNA TILL

FOLKLIGA DANSER till SÖRMLÄNSKA LÅTAR

Gästbudssalen på Nyköpingshus

7 januari 1984 kl. 18.00 till sent

Dansar gör alla som kan
Hjälper gör dansinstruktörer
Äter gör alla som har med sig
Betalar gör ingen
Arrangerar gör FOLKMUSIKFORUM i Nyköping

KOM IHÅG LÅTLÄGRET 25-30 juni 1984 i Malmköping

vi återkommer

**Slagsta Gille inbjuder till
VINTERSTÄMMA**

På Hågelby 21. Januari

Ur Programmet:
Kl 13 Stämman öppnas
med ALLSPEL

**Norrtelje
Elitkapell**

Hela dagen och kvällen
kommer enskilda spelmän och
grupper att spela i Hågelby-
husets alla rum.

Gå runt och lyssna!
Dans till olika grupper!
Tag med ditt instrument!

Kl 23 Stämman avslutas

Servering
Häst och Släde
(Om väder tillåter)

Arrangörer: Slagsta Gille

Entré: 10 kronor

SKRÄDDARPOLSKAN, FACKELDANSEN

en låt med många variationer

sammanställning ur tryckta källor
av Christina Frohm

Stenström: Dansen, 1918

Eldens makt var stor i gammal tro. Minnet därom lever kvar i en mångfald gamla bruk, men ur bröllopsbruket har det visst alldeles försvunnit. Och dock ägde elden i våra hedniska förfäders föreställning en så underbar invigande och bekräftande kraft på äktenskapet. En sista kvarleva av denna invigelse med eld var helt säkert folkdansen som i vissa trakter av vårt land sändt utlöpare intill vår tid i bruket att lärnorna med tända ljus i händerna följde brudparet, då det på bröllopskvällen trädde inför de på bruddansen väntande gästerna. Sedan kristendomen införts och mörkret blivit fullt av onda makter, troll och sattyg fingor facklorna betydelsen av ett skydd mot alla onda anslag. Den kyrkliga välsignelsen gavs ju under katolska tiden och långt efter reformationen först dagen efter det den egentliga bindande huvudakten, handfästelsen ägt rum, och för att man inte skulle glömma bort den mera såsom en blomståndighet betraktade kyrkliga välsignelsen, spreds med vanlig kristlig taktik den tron, att bruden intill dess prästen uttalat sin välsignelse var särskilt lättåtkomlig för mörkrens makter.

Av det skälet bibehölls fackeldansen långt sedan tron på eldens invigande kraft grumlats bort — och så kom därtill ännu ett par små omständigheter som gjorde, att bruket var kärt. När brudföljet, som ofta var fallet, efter den festliga bröllopsmåltiden måste bege sig till en annan sal för att dansa, så behövdes facklorna för att lysa upp de mörka gångarna. Och slutligen var man säkerligen inte okänslig för den festliga stämning de flammande facklorna förlänade den högviktiga bruddansen, vid vilken bruden i tur och ordning dansade med brudgumföraren, brudgummen, hans närmaste släktingar och de förnämsta bland gästerna. Det var en stor hedersbevisning att få dansa med bruden medan facklorna brunno och det var en mycket kinkig sak att göra upp rangföljden, så att ingen kände sig förbigången eller tillbakasatt. Otaliga brytningar och långvariga misshälligheter hade sin rot i något misstag i den vägen. Den grad av heder man höll på under medeltiden, den höll man mycket, mycket styvt på!

Längst bibehöll sig fackeldansen vid hoven. I beskrivningen av Erik den fjortondes kröning 1561 möter man en fackeldans, däri facklorna väl huvudsakligast spelade en dekorativ och stämningsgivande roll:

Festen slöts med en dans, då ej allenast framför kungen, utan ock för änkedrottningen och hela kungliga familjen de yppersta av ridderskapet, fyra för kungen och två för vardera av de andra, dansade med facklor.

Men däremot har man i det engelska sändebudet Whitlockes anteckningar från sin vistelse vid drottning Kristinas hov, en beskrivning av en bruddans med facklor på baron Horn och fröken Sparres bröllop:

Sedan vigseln var förrättad, kommo tvenne grevar med facklor och förde bruden samt brudgummen kring rummet, vilka följdes av flera personer, som parvis dansade, även med facklor; och sedan brudgummen fört bruden till sitt rum, dansade han med drottningen (Kristina), då tvenne facklor buros på sidorna om dem.

Därefter följde några ringdanser, antagligen svenska, ty när drottningen gjorde Whitelocke den äran att bjuda upp honom, sökte han ursäkt sig, vilket han säkerligen ej skulle funnit anledning att göra, om det varit fråga om någon av de vanliga hovdanserna. Han säger i fortsättningen att sedan drottningen dansat, sysselsatte sig det övriga av sällskapet i något över två timmar med franska och svenska danser.

Medan fackeldansen i de högre kretsarna beundrades såsom ett dekorativt festmoment, försvann den efter hand hos folket förnämligast på grund av kyrkans ovilja mot det hedniska bruket, och som man nästan kunde vänta kom det en präst i facklorställe. Inte för att han lyste så grant eller för att han i övrigt förmodade ge en sådan feststämning, men litet högtidligt var det i alla fall med honom, en god bot mot trolltyg kunde han kanske också vara och viktigast av allt var han sannolikt Gudi mer till behag än de gamla brudblossen, hur mycket vackrare de än voro. Alltså blev det prästen första dansen med bruden tillkom.

Sedan bruden dansat med brudgummen och de förnämsta gästerna, kom turen till det övriga sällskapet. Var och en skulle ha sin sväng med bruden, ingen fick glömmas, och hölls dansen, som det oftast föll sig, i sommartid utomhus så var det varje nykomlings rätt att begära en dans med bruden, han må ha kommit bjuden eller objuden, som en riddare till häst med lysande följe eller som en vandrande drucken slusk.

Stackars brud, nog var dagen glad för henne, men nog prövades hårdt hennes krafter — dricka måste hon och skåla med alla och i dansen fick hon ingen glömma. Bar hon sen på en liten, vilket kanske oftast var fallet, ändades ej sällan hennes lyckodag i bitter sorg.

Foto: Nordiska Museet

Polonoise

Corno N: 62. 78

Movitz, Valthornet proberar

Och sin tuggbuss valkar i mund, Springer kring golfvet, funderar

Pålskan i fyrkant formerar, Cor. c

Stådar och släfs och befäller Eldgastlar, Skärmar och galler

Allting ramalar nu denna stund; Stolarna skjutas åt väggen,

Härfångarna brynes på äggen. Friskt Cou-ra-ge på Gröna Lund!

N:o 62.

FREDMANS EPISTEL,

Angående sista Balen på Gröna Lund.

Corno. - - - **M**ovitz Valdthornet proberar,
Och sin Tuggbuss valkar i mund,
Springer kring golfvet, funderar,
Pålskan i fyrkant formerar, . . .
Stådar och släfs och befäller,
Eldgastlar, Skärmar och galler,
Allting ramalar nu denna stund;
Stolarna skjutas åt väggen,
Härfångarna brynes på äggen.
Friskt courage på Gröna Lund!

Corno.

Corno. - - - Hvad står du där och bekikar
Tak och väggar dum som en so?
Ramar och Tafflar och Spikar,
Kyrktorn och Sjuor och Vikar? . . .
Jo det är vackert för öga.
Nymfren på klackarna höga,
Höja sig och titta och glo,
Runka på hufvud så sagta,
Fålla Solfjåden, betrakta
Gamla världens lustar och ro.

Corno.

* * *

Titta

Corno. - - - Titta i taker; jag läfvar;
Kors, hvad Helgon, Solar och Sken;
Höföra vårt öga begifver
Eåde med Änglar och Päfvar. . . .
Gofash fielt, vil jag svärja,
Med röda strumpor och värja
Mår Kung David slungar en sten.
Abelton tumlar af öket,
Kung Ahalverus i köket
Ligger emellan Efters två ben.

Corno.

* * *

Corno. - - - **M**ovitz! på Tafflan se marken,
Där lju nöten betade gräs,
Där ser du Noach i Arken.
Kors hur' det rågnor på parken! . . .
Där rider Drottningen Difa;
Där kör Propheten Elfa
Up til himla uti en chaise.
Glas-ögon opp på din näsa,
Där står historien at läsa
Om Sufinna; **M**ovitz nu läsa.

Corno.

* * *

Corno. - - - Gapa nu **M**ovitz ej länger,
Ljusen spraka, Flöjterna hörs!
Marskalcken syns med duciner,
Handskenen i handen han slänger. . . .
Strutvorna glänfa af läcker,

Corno.

Nym-

Nymphren med ur och berloquet,
Putfa sig och kjortlarna rörs.
Alla på Pålskan nu vänta,
Folket i dörrarna glänta,
Balen öppnas; — Snart han förfiörs.

* * *

Corno. - - - **M**ovitz Valdthornet nu lutar,
Och med Pålska öppnar han Baln.
Rätt som han börjar han slutar,
Hör hur han drillar och tutar. . . .
Ögonen spända på noten;
Hvar gång han pruttar rörs foten;
Hur han stampar! — kors han är gal'n,
Se hvar han står i furtouten;
Munstycket blänker i truten,
Och Ljus-kronan glimmar i saln.

Corno.

* * *

Corno. - - - Echo mot pelarna svarar;
Salen hvälfed, hvitlummad och ljus.
Gubbarna skumpa som harer;
Hvar med sin maka sig parar. . . .
Somliga Sylstrar galanta,
Somliga stå så moquanta;
Kopa Hyrkusk, — fara burdus;
Somliga stå på en sida,
Handskarna vända och vrida;
Gubben **M**ovitz hjuder dem snus.

Corno.

* * *

O

Pro-

Corno, - - - Profit Mamsell *Wilhelmina!*

Håll ut ringen — Hurra! var fnäll.
Du där på Laxen *Regina!*
Båtsmännen skratta och grina, - - -
Toffeln på håln på dig kippar;
Fuinfig och tungrodd du trippar,
Altinunder svart fom et spjäll.
Muschen på tinningen borta,
Armarna intet så korta.
Håll ut ringen — Hurra Mamsell!

* * *

Corno, - - - Snytt dig din Lymmel! — probers,

Profva Hornet, snytt dig och blås!
Nympherna qvickt sig rangera,
Prufta och nyfa, spastera, - - -
Wingmarkens Kärsta åt höger,
Skuttar med Svarfwaren så tröger,
In med föttern likfom en gås,
Rödbrun i barmen fom koppar.
Tvi dig din Skurk så du hoppar,
Med din tumstock, kappa och Krås!

◆ ◆ ◆

Corno, - - - Stampa med föttern rillika,

Klappa med hånden, klapp klapp klapp!
Hand öfver hufvud *Ulrika*,
Stå intet där och predika; - - -
Armarna ut, kryp inunder,
Hvad är för konstler och funder?
Jungfru Ulla! — Hur trafvarlapp!
Sök dina Jungfrur på gatan.
Stöt i valdthornet din lutan.
Småll Canaljen — ge'n några rapp.

* * *

Corno, - - - *Wingmark* med stora Peruken

Går och stäukar, friar och ber;
Nattkappan stärkter och struken,
Fläktar och flinker på buken; - - -
Se hur han dansar så krumpen,
Byxorna långt ner på gumpen.
Hand i sidan — fuitigt maner!
Hatten på hufvud med glitter,
Bakfram på *Wingmark* den sitter,
Gubben hostar, hvisslar och ler.

◆ ◆ ◆

Corno, - - - Stampa canaljer — nå stampa!

Håll ut ringen — håll bara i!
Trampa och stampa och trampa,
Stöt intet krona och lamp, - - -
Släpp Svarfvarn in, vrid i kring'en,
Måstare kom in i ringen.
Stöt i hornet, blås symphoni.
Armarna kasta på ryggen.

O 2

Tvi

Tvi den där Svarfvarn den styggen!
Stöt i hornet — *Bergström* slå i.

* * *

Corno,

Corno, - - - Folket nu farstun inspårar,
Släpp in Krögarn, — Krögarn vår vän.
Sig detta öl ej förvärrar;
Skål mina gunstiga Herrar! - - -
Hurra, slå hjelte mot skotten!
Kärlekens skål! — drick i botten.
Svarfvarns skål! — kom danfa — ja men!
Ut genom Saln i Förmaket!
Dammet det står opp i taker.
Håll ut ringen, — vänd om igen.

Corno,

* * *

Corno,

Corno, - - - Hand öfver hufvud — nu börja,
Alla börja friskt på en gång,
Movitz skall all ting beförja
Valdthornet fick lieret smörja. - - -
Knacka med klackarna Flickor.
Tvi, Edra dumma Borricker!
Sicken Åsna med Roberonde;
Si hur hen tilljorna mäter,
Sminked i flor och corneter,
Med mustascher, hjulbent och lång.

Corno,

* * *

Corno,

Corno, - - - Hon är min Fästmo, Canalje:
Är hon Ålisa? — ja är hon så!
Rundstycke, Slant och Medalje!
Klang! Jag nu vågar batalje, - - -
Alting för hånne jag vågar;
Dej din Canalje jag fågar,
Midt i tu. — Låt Flöjterna gå!
Här är du Damjan i huken.
Släng utom fenstret Peruken.
Christjan Wingmark, Dej ska vi slå.

Rand-

◆ ◆ ◆

Corno,

Corno, - - - Hör, hur på tröskeln han stiger
Och parlarer om sin peruk.
Svarfwarens Kärsta hon tiger,
Jolrar och hickar och niger. - - -
Krögarn tar Svarfvarn i lufven;
Flintskallig, blodig och klufven,
Blic han höflig, tålig och mjuk.
Facklorna släckas i glansen,
Gumman får misfall i dansen,
Klämd och kramad, skuffad och sjuk.

◆ ◆ ◆

Corno,

Corno, - - - Håll uti ringen *Malena*.
Hurra lustigt håll nu god min!
Bergströmskan hoppar allena.
Skena til helfveti skena. - - -
Kors rocke Flångmål din Satan!
Nattyget blåste åt gatan.

Aj en Palt står där vid Gardin,
Slura med Pålkan, var tyster,
Paltarna! — Aj Kära Syster!
Täckna Baler gör vår Ruin.

Spelmansbok från 1700-talet, Västergötland

Nr 52.
PolonäsNr 106.
Polonäs

Traditioner av Svenska Folkdansar

Såsom Ahlström hade från Bellmans läppar räddat dyrbara minnen af forntidsmusik, så hade äfven jag önskat at få melodierna till mina Svenska Folkvisor af honom behandlade; men min medutgifvare E. G. Geijer hade redan lemnat sin vän Hæjner detta förtroende. Men under de oförgätliga vinterqvällarna 1814 och 1815, dem jag hos Ahlström tillbragte, sysselsatte vi oss med upptecknandet af bröllops- och lekstugumusik, jag ifrån min hembygd Westergötland och han från Södermanland. Dessa minnen utgäfvo vi nämnde år i 4 Häften "Traditioner af Svenska Folkdansar".

No 13

*Allmän **

** Svenska Fackel-dansen*

Notbok från 1856, August Lindblom

420 Svenska Danspolskor, A G Rosenberg

N° 5. Allegretto. Maestoso.

N:o 5. Den s. k. svenska fackeldansen, dansad, som det berättas, med facklor på hofvet under Erik XIV kröningsfest. Allmogen i Floda ansåg den dock dansad under samme konungs bröllop, och förklaras måhända häraf den föreställning, som derstädes var rådande om bröllop: att det samma icke var högtidligt nog firadt, om icke bruden just efter denna polska dansade sina skyldighetsdanser med alla gästerna. Polskan spelades långsamt och blott en gång igenom för hvarje dans.

(Wienborg, Södermanland) Wiede's vissamling, Östergötland

Laga låg på ugnen. Var så illa kommen, för han inte brännvin kunde få.
Gjora låg i askan. Hade en tår i flaskan. Tus mig för så han fick en tår.

K L Hellqvist, Floda, Södermanland

Till melodien sjöngs följande text:

Knister knaster knaster,	Gubben låg på ugnen,
käringen stekte plåster,	var så illa kommen,
lade på sitt sura ben.	för han inte brännvin kunde få.
Benet te svida,	Och gumman låg i aska',
gumman te gnida:	hade en tår i flaskan,
aj aj aj, mitt sura ben!	gubben fick inte en tår ändå.

Låten är en variant av den kända 'Skräddarpolskan'.

Folkmusiken i Norra Södermanland, Leffler

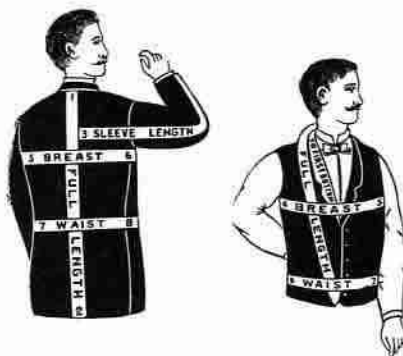
N:o 21.

Anm. Denna melodi är tydligen en utbildning af Bellmans »Balen på Gröna Lund» eller den s. k. »Fackeldansen», hvilken åter är en utbildning i sextondelspolskans stil af en enklare melodi, den på åtskilliga håll i landet bekanta »Skräddarepolskan», hvilken står nära åttondelspolskan och ur hvilken lätt kan konstrueras fram en grundmelodi till de här nämnda i ren åttondelspolskestil. Den här återgifna polskan har således ett stort intresse för den ännu ej fullt utredda frågan om förhållandet mellan åttondelspolska och sextondelspolska.

Elis Chiewitz: Balen på Gröna Lund.

274

FREDIN, GOTLANDSTONER

Gotlandstoner, Fredin

»Glädsorg» (gammalt tillfällighetsrim).

Uppt. efter änkan Nyman i Burs.

176.

I dag ska Martiin äi jär-di. Framm mä di däkknä

bär-di! Akk, vikken glä-dä u akk vikken frögd! Ha vö ai

pip-par u kligrar, sä ha vö väl brännvæn u sämblar. Dei

gär de---sa--mä, bä jä--li jä noigd. Tra la la

la la la la, tra la la la la la. Dei gär de-

sa--mä, bä jä--li jä noigd.

Skräddarpolskan.

Efter »Florsen» i Burs («Aldri har ja säggt, u aldri aka ja säga» etc.; fortsättningen av texten ej lämplig för publicering).

293.

Uppt. av Nils Dencker, 1934

Bettusön, Sörval. Polska
 Vilhelm Karad Lindberg, född 1866; Björky Blachot
 Efter modern, Karolina Albertina Lindberg, f. 1836; Blachot 1114
 M. H. 1=126

Text: Hemma där dukas di bolla ä gubbon bädi ät jola

Svenska Låtar Hälsingland

197. POLSKA

Melodien är en variant av den överallt spridda »Skräddarpolskan».
Jfr Svenska Låtar, Dalarna, h. I, n:r 49. Se även Fredmans Epistlar, n:r 62.

211. POLSKA

Aven denna melodi är en variant till den s. k. Skräddarpolskan.
Jfr n:r 197.

546. POLSKA

efter Lars Persson

Melodien är en variant av »Skräddarpolskan».
Jfr n:r 197 och 211, h. I, n:r 582, m. fl. Den ingår i de flesta handskrifter från 1700-talet,
bl. a. i Närkessamlingen från 1731.

582. POLSKA

Melodien är en variant av den s. k. Skräddarpolskan.
Jfr n:r 197, h. I, n:r 546 m. fl.

Svenska Låtar Närke

38 a. POLSKA

Snavlunda

Till polskan sjöngs följande text:

När ja' gick å fria te min första flecka,
 då va' ho' så dum, så ho' sa' nej.
 När inte fleckera vill ha mej,
 då får gummera ta mej.
 Hopp falleralla ralla rallanlej.
 När då inte gummera vill ha mej,
 då får fleckera ta mej,
 och då får de återta sitt nej.

Olika versioner av melodien, som vanligen benämnes 'Skräddarepolskan' men även är känd under namnet 'All världens polska', 'Prinsens polska' m. fl., förekomma i de flesta landskap. Se t. ex. Svenska Låtar, Dalarna, h. I n:r 49, Hälsingland och Gästrikland, h. I n:r 197, och h. II n:r 546 och 582, samt Fredin, Gotlandstoner, n:r 176, 293 och 406. Den är känd i hela Norden, och i vårt land har den spelats sedan början av 1700-talet. Varianter av polskan finnas i ett flertal handskrifter, och som jämförelse medtages här en version ur Kulins samling från 1731.

38 b.

Polska upptecknad 1934 av Nils Decker

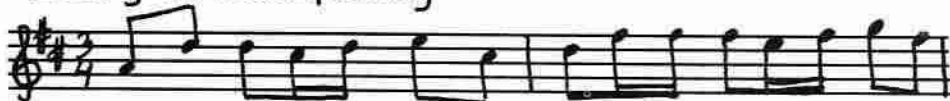
Ludvig Ljunggren född 1872 i Skogvaktarkrogen, under Tullgarn

eftermors morbror Jsak Ludvig Andersson född 1823 i Mosstorp

Västerljung. Första reprisen har viss likhet med skräddarpolskan.

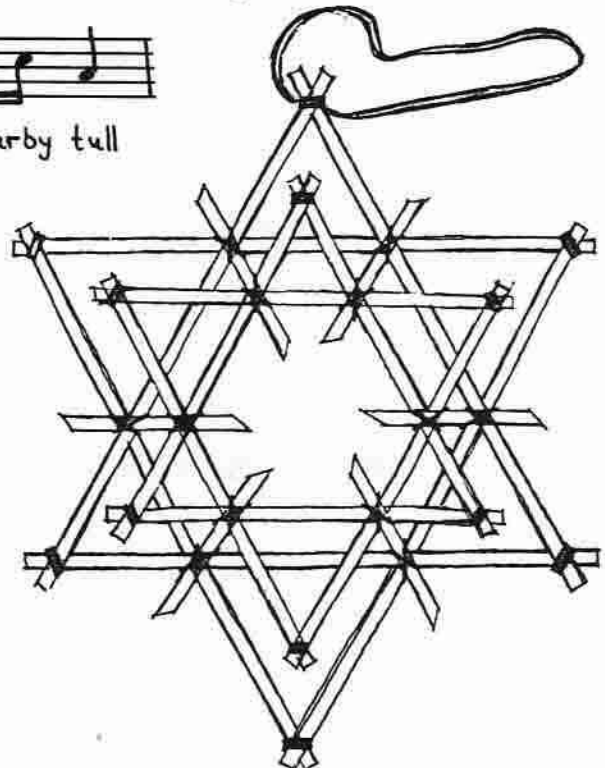
Förslag till textanpassning

Ja har sprungit som satan ända från Holländar gatan

te Norr bro & te Hammarby tull

Gamla Dansar i Skåne

Korrekturet till TÄVLINGSDANSER OCH SKICKLIGHETSDANSER ligger hos tryckeriet! Häftet kan redan nu förhandsbeställas genom insättande av kronor 37:- till postgiro 20 39 08 - 9 = Börje Wallin

Häftet omfattar 75 sidor skånsk dans- och musikhistoria med över 100 dansuppteckningar, omkring 40 dansbeskrivningar och 56 melodier med följande innehåll:

- 1 Danser där dansaren kan visa sin skicklighet i styrka, balans och vighet (De egentliga tävlingsdanserna)
- 2 Danser vari ingår rytmförändringar. Ex Växling av 2- och 3-takt eller växling av danssteg till bibehållen takt och rytm
- 3 Danser vari ingår stoppmoment omväxlande med rundans eller ringdans
- 4 Danser där dansarna härmar en fördansare
- 5 Danser vari man 'tjuvar' en pare (danspartner)

Helsingborg i april 1983

Börje Wallin
Skylgatan 6
252 60 HELSINGBORG
042 / 12 10 22
arb 10 60 37

TÄVLINGSDANSER och SKICKLIGHETSDANSER

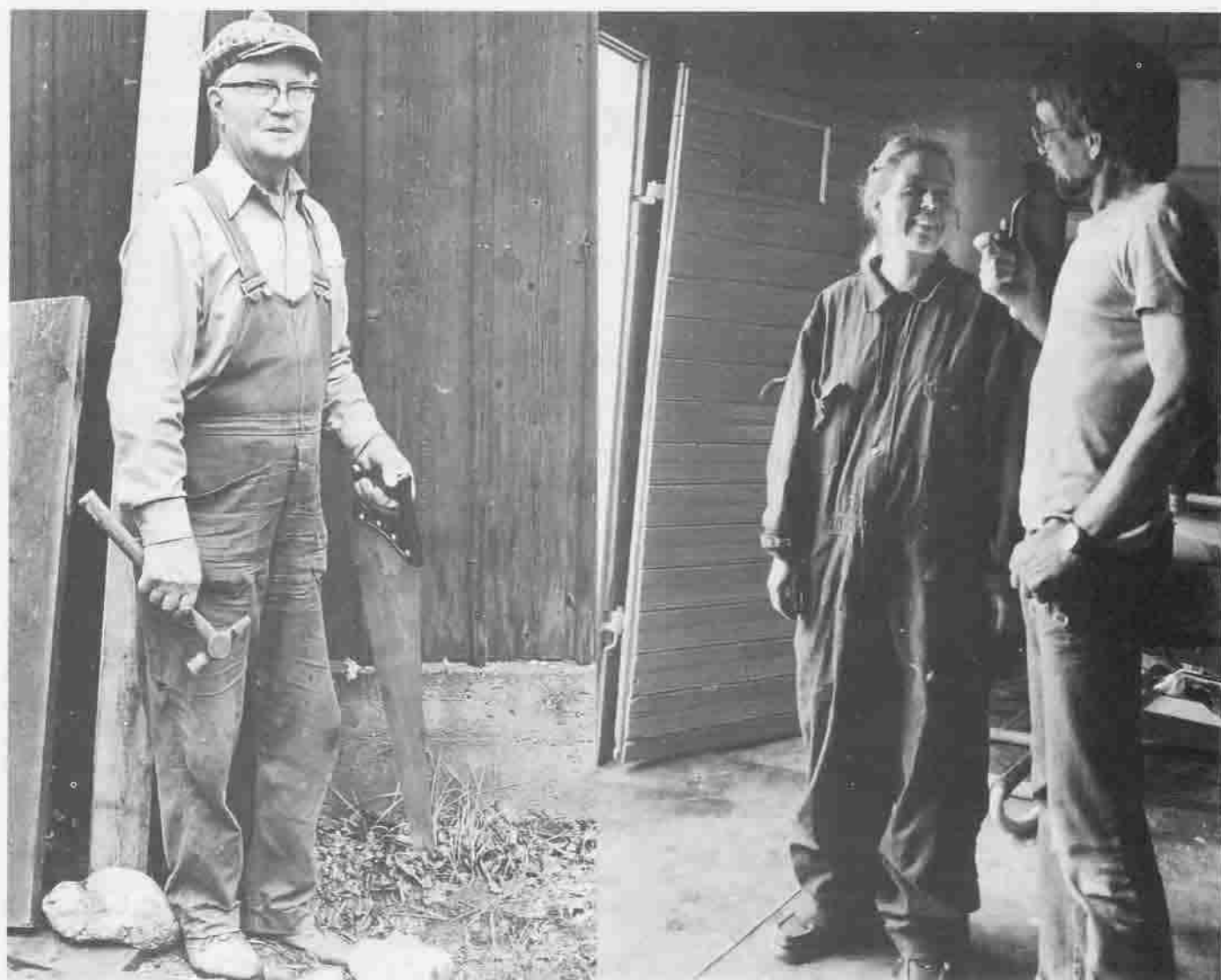
BYGGVECKAN

Foto: Per Ulf Allmo

Foto: Per Ulf Allmo

Ur "100 sätt att förstöra en fiol"

SOM SPELMÄN KAN DU GÄRNA VÄXLA MELLAN FIOLOFFI OCH DIN FELA MEN EFTER DANSEN
MÅSTE INSTRUMENTEN VÄXLA

OM TRAMPA I KLAVERET
INTE ÄR ATT SPELA
KAN DÅ DEN SOM TRAMPAR
PÅ FIOLEN BESKYLLAS
FÖR ATT FELA?

Vi riktar ett tack till

Radio Sörmland

för gott samarbete under 1983.

För närvarande planerar vi programserien

"Veckans visa".

Varje vecka skall en visa ur vår visbok presenteras

för de sörmländska lyssnarna. Vi kommer också att få

lyssna till program som handlar om spelmän ur våra led.

Upphittat

I NÄSHULTA KOMMUNALHUS
DEN 5 NOVEMBER 1983 OM AFTONEN

ERNST GRANHAMMAR

av Leif Gustavsson

På uppmaning av Sömlandslätens ansvarige utgivare har jag lovat att skriva några rader om Ernst Granhammar, Södermanlands Spelmansförbunds grundare. Eftersom Granhammar så intimt hänger samman med Spelmansförbundet är det inte alltid så enkelt att skilja på Spelmansförbundets tidiga utveckling och Granhammars person.

Det är få människor som påverkat kulturlivet så mycket som vad Ernst Granhammar har gjort. Framförallt genom sin iver att starta nya kulturella föreningar och organisationer.

Ernst Leonard Pettersson föddes 2 november 1881 på Lagmansö i Vadsbro församling och socken, i Oppunda härad. Fadern Johan Pettersson var kusk på Lagmansö. Hur Ernst tillbringade sina första levnadsår fram till 1915 vet jag inte så för min del börjar historien om Granhammar 1915.

Då anställdes den då 34-årige sörmlänningen av Nordiska Riksmuseet. Förmodligen hade han samma år bytt namn från Pettersson till Granhammar. Han anställdes som vaktmästare vid museet för att 1926 befodras till uppsyningsman på samma museum.

1944 skulle han pensioneras men kvarstod i tjänst ytterligare ett år till november 1945 då han gick ur tjänst. I mars 1946 ca 4 månader efter sin pensionering avled han i sitt hem i Vadsbro.

Granhammar var en mycket aktiv person som utträttade mycket under sin livstid. 1918 tog han initiativ till en samorganisation för folkdansarna. På hans förslag anordnades den första folkdanskongressen i Stockholm 1920 där då Svenska Folkdansringen bildades. Som vi alla vet har den organisationen sedermera ändrat sitt namn och heter numera Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur.

På Granhammars förslag kom organisationen att förutom folkdans att ägna sig åt andra kulturaktiviteter såsom folkmusik, dräktforskning och hemslöjd. 1921 startade Svenska Folkdansringen en tidning under namnet Dansringen. Tidningens första redaktör blev Ernst Granhammar och han var Dansringens redaktör fram till 1928 då han blev redaktör för en annan tidning, men mer om det något senare. 1923 bytte Dansringen namn till Hembygden som tidningen fortfarande heter.

Ungdomsringen anordnade midsommarting under flera år i Malmköping som lockade dansare och spelmän från när och fjärran. 1922 föreslog så Granhammar att Södermanlands Spelmansförbund skulle bildas. En interimstyrelse bestående av fyra personer bildades: Gustav Malmberg, sammankallande, J E Lilja, C G Axelsson samt Gunnar Hansson. Interimstyrelsen sammanträdde aldrig.

Vid midsommartinget 1925 väckte Granhammar förslaget på nytt och en ny styrelse bildades: Seth Carlsson, ordförande, C G Axelsson, Gustav Wetter, Gunnar Hansson och Bernhard Boström.

1927 tog Granhammar på nytt initiativ till bildandet av ett spelmansförbund. Den här gången var det Östergötlands Spelmansförbund som bildades. Granhammar lär också ha varit synnerligen aktiv när Närkes Spelmansförbund bildades. (sedermera Örebro Läns Folkmusikförbund).

1928 är det dags igen, Sveriges Fiolbyggarförbund bildas. Granhammar blev fiolbyggarnas första ordförande. Han hade tidigare inte varit styrelsemedlem utom när Ungdomsringen bildades då han var sekreterare under det första året. Granhammar avgick 1928 som Hembygdens redaktör men han blev på nytt snabbt redaktör igen, den här gången för Slöjd och Ton, fiolbyggarnas tidning. Granhammar förblev ordförande och redaktör fram till 1945/46. Under perioden som ordförande för fiolbyggarna bildade Granhammar inga nya föreningar så vitt jag vet. Men undantag finns förstås, 1929 försöker Granhammar starta ytterligare en förening. Han föreslog att Sveriges Spelmans Riksförbund skulle bildas men det dröjde 17 år innan han blev bönhörd i det fallet.

Att starta en ny förening är inte alltid så lätt. När Södermanlands Spelmansförbund bildades 1925 var Granhammar väl förberedd, han hade ett stadgeförlag med sig. Tyvärr vet vi inte hur dessa stadgar såg ut. Men några ingredienser känner vi till, förutom paragrafen om antalet personer i styrelsen och andra fofrågor skulle ett arkiv inrättas, låtar skulle upptecknas och spelmännen i förbundet skulle inte behöva få några kostnader för deltagande i spelmanstämmer eller uppspelningar.

I det första styrelseprotokollet från 1925 framgår att Södermanlands Spelmansförbund är en ekonomisk intresseorganisation. Som aktiv spelman behövde man endast anmäla sitt intresse för att bli medlem. Inga medlemsavgifter behövde betalas. Det är först 1932 som man inför medlemsavgifter.

Spelmansförbundet finansierade i huvudsak sin verksamhet genom att anordna stämmer. Mellan 1925 och 1927 saknas tyvärr kassabok. Från 1928 kan man däremot följa förbundets ekonomi.

Exempel:

1928 stämma i Julita

omsättning	5.093:05
utgifter	2.904:05
behållning	2.189:--

1929 stämma i Vibyholm

omsättning	5.285:90
utgifter	3.147:05
behållning	2.138:05

1929 hade förbundet 5.172:16 i kassan.

En arbetarlön var då 1931, 1:18/timme eller ca 2.830 kronor om året.

Som mest hade Spelmansförbundet 6.759:01 i kassan, det var 1935 efter 10-årsjubileet på Stenhammars slott med prins Wilhelm som värd. De stora tillgångar som förbundet då förfogade över användes i huvudsak 1936-37 då Olof Andersson upptecknade 736 låtar i Södermanland till en kostnad av 2.764:65.

1928 hade man beslutat att styrelseledamöterna skulle få betalt för sina utlägg, vilket inte kan tyckas så underligt. Men 1937 gör man ett radikalt tillägg. Ordförande skall erhålla ett arvode på 250 kronor för spelmansstämman 1938 samt 10% av vinsten som överstiger 1.000 kronor. Stämman 1938 gick med förlust.

1925 blev Ernst Granhammar också förbundets förste hedersledamot. Att han blev det är väl inte så konstigt men någonting hände 1926, Granhammar avsåg sig sitt medlemskap efter en ekonomisk tvist. Ilskan gick så småningom över och 1937 valdes Granhammar åter till hedersledamot i Södermanlands Spelmansförbund. Vem kan ståta med två hedersledamotskap i samma förening? Unikt är det i alla fall.

1927 anslöt sig Spelmansförbundet till Svenska Ungdomsringen. Granhammar var redaktör för Hembygden under den här perioden. Spelmansförbundets medlemmar erhöll då Hembygden gratis som medlemsförmån. Samma år bestämde sig Södermanlands Spelmans-

förbund för att instifta ett medlemsmärke. En tävling utlystes bland medlemmarna om hur märket skulle se ut. Hur många förslag som kom in vet vi inte, men vi vet att märkesförslag nr 3 ansågs vara det bästa. Förslag nr 3 hade Ernst Granhammar ritat. Det är samma märke som Spelmansförbundet använder än i dag.

Ernst Granhammar var en duktig tecknare vilket vi strax skall se. Södermanlands Spelmansförbunds märke känner vi alla till, en fiol i mitten omgiven av två horn och två klarinetter eller lurar. Hornen är förmodligen Granhammars kännetecken. När Granhammar ritade horn försåg han dem alltid med 5 hål.

Östergötlands förbundsmärke har Granhammar också ritat. Uppbyggnaden av märket är likartat med Södermanlands märke. Skillnaden är närmast att man ser att det är näverlurar i märket. Hornen har 5 hål i likhet med Södermanland. Östergötlands märke är äldre än vad Södermanlands märke är.

Det kan vara intressant att jämföra med Zorns märke från 1910-talet. OBS! Hornet har 3 hål.

För att visa Granhammars förträfflighet som tecknare visar vi här försättsbladet till ett av Hembygdens julnummer.

Varför Granhammar gjorde 5 hål på de horn som han ritade vet man inte men vinjetten till Folkdansringen 1921 innehåller bl.a. horn. Om Granhammar har ritat den här vinjetten eller om någon annan gjort arbetet är oklart men vi kan konstatera att hornen har 5 hål.

Slöjd och Tons vinjett kan vara intressant i sammanhanget. Som man ser finns det horn även i det här fallet men antalet hål är annorlunda, man kan se antydning till ett fjärde hål.

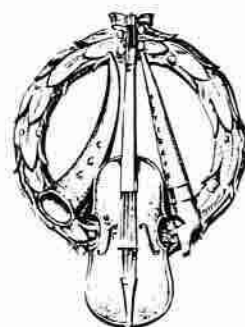
Något som ständigt återkommer i texterna när man läser om Granhammar är hans titlar. Som vi vet var han vaktmästare och uppsyningsman men det är mycket sällan som han tituleras så. Vanligast beskrivs han som redaktör men amanuens och intendent förekommer också. Om det är han själv eller andra som titulerar honom så olika framgår inte.

Varför var Granhammar så aktiv med att starta föreningar? Troligtvis var det väl så att han var en synnerligen dominant person och därtill barn av sin tid. Grammofonen hade kommit till Sverige under 1910-talet och den musik som fanns att tillgå på grammofon-skiva var i allmänhet amerikansk. I mitten på 1920-talet börjar Radiotjänst med sina utsändningar och dessa innehöll nog inte så mycket folkmusik. (1926 spelas den första skivan in med svensk folkmusik).

Östergötlands märke

Zornmärket

1926 skriver Södermanlands Spelmansförbund i sin årsredogörelse: "Det ser ut som om folkmusiken - förr så betydelsefull i vårt land skall gå tillbaka och som om vissa från den svarta rasen stammande arter av musik samt en och annan schlager skulle vara, vad en allt större del av svenska folket nu finna bäst motsvara dess musikbehov."

Det är väl klart att om man känner sin ställning hotad av konkurrenter så sluter man sig samman och försvarar sig. Men för att det skall lyckas behöver man en initiativrik person med framåtanda. Att Spelmansförbundet mot den här bakgrunden bildas och att man försöker bevara och arkivera sin musik är kanske inte så märkligt.

Att Granhammar varit betydelsefull för svenskt kulturliv är vi nog alla ense om. Södermanlands Spelmansförbund är honom stort tack skyldig.

Avslutningsvis vill jag publicera en medlemsmatrikel som gäller för 1925 till 1937. Den är inte komplett då det gäller medlemmarnas yrken. Du som känner till något om våra gamla medlemmar skriv en rad och berätta.

Leif Gustavsson, Høststigen 7, 144 00 Rønninge.

SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUNDS MEDLEMSMARIKEL 1925 - 1937

• efter namnet anger att personen haf haft någon form av förtroendeuppdrag.

Namn och personuppgifter är utförda efter det tillgängliga materialet. Beklagligt är att det saknas uppgifter för att få en komplett medlemsmatrikel.

Namn	Yrke	Bostadsort	Född	S:ta medl.
Ernst Granhammar	Uppsyningsman	Stockholm	1881	
Seth Carlsson •	Godsägare	Storsjö	1884	
Gustav Wetter •	Lärare	Katrineholm	1901	
Carl G Axelsson •	Kamrer	Flodafors	1891	
Bernhard Boström •	Murare	Katrineholm	1889	
Gunnar Hansson •		Malmköping		
Arvid Johansson •	Bonde	Vingåker	1881	

J E Lilja •	Skomakare	Nyköping	1878	
Hjalmar Björklund •	Hamnarbetare	Oxelösund	1871	
A F Bergström •	Byggmästare	Tystberga	1854	
Jon Erik Öst	Spelman	Tallåsen	1885	
Axel Wester •	Brevbärare	Vingåker	1878	
G Sjögren	Målare	Stockholm	1895	
Ivar Hultkvist •	Typograf	Norrköping		
Karl G Olsson •		Bie	1885	
Cronje Schuman •		Katrineholm		
Martin Eklund	Handlare	Eskilstuna	1891	
Arvid Jansson	Banvakt	Katrineholm		
Anders Andersson	Bonde	Lästringe	1860	
Albert Boström	Murare	Valla		
Johan Andersson		Stockholm		
Adolf Eriksson		Malmköping		
C Andersson		Malmköping		
Edvard Pettersson	Bonde	Fogdö		
G Syren	Skräddare	Södertälje	1872	
Erik Eklund	Handlare	Öster Tibble	1891	
Erik Hallén		Södertälje	1880	
Alfred Andersson		Flen	1869	
A Gogman		Bettna		
A J Landström		Södertälje		
Sven Forsberg •	Chaufför	Vadsbro	1892	
Nils Dencker •	Fil kand	Åsa		
				32 st.
<u>1926</u>				
Elof von Celsing	Kapten	Bilby		
Clarence von Rosen	Greve	Julita		
<u>2 st.</u>				34 st.
<u>1927</u>				
Prins Wilhelm		Stenhammar	1884	
Rikard Ahlberg •	Smed	Sköldinge	1887	
Bäckström	Löjtnant	Julita		
<u>3 st.</u>				37 st.
<u>1928</u>				
Gustav Andersson •	Skräddarmästare	Nyköping	1883	
Ivar Hultström •	Godsägare	Flodafors	1890	
K G Andersson		Eskilstuna	1883	
G A Thorsell	Snickare	Skogstorp	1905	
J H Thorsell	"	"	1881	
Sederholm	Landshövding	Nyköping		
<u>6 st</u>				43 st.
<u>1929</u>				
Georg Carlöö	Ing	Stockholm	1892	
Vivian Granhammar	Fru	"		
Vitalis Karlsson	Tullare	Strängnäs	1885	
Algott Larsson	Järnvägstjm	Stålboga	1882	
Evald Larsson	Målare	Vingåker	1899	
Gunnar Olsson •	Kontorist	Eskilstuna	1902	
Hugo Steen	Svetsare	"	1898	
Albert Gustavsson		Dunker	1866	
Ida Johansson	Fru	Stockholm		
J A Ekvall		Nyköping	1859	
<u>10 st.</u>				53 st.
<u>1930</u>				
H Karlsson	Smed	Kappsta	1869	
<u>1 st</u>				54 st.
<u>1931</u>				
Axel Andersson	Grovarb	Vadsbro	1909	
J E Andersson	Skräddarmäst	Björnlunda	1869	
<u>2 st.</u>				56 st.

1932

Viktor Karlsson		Vingåker	1905
John Johansson	Handlare	Katrineholm	1870
Oskar Pettersson	Pianostämmare	Eskilstuna	1895
Pelle Jurell		Sköldinge	1916
Carl Eriksson	Bonde	Katrineholm	1856
Albert Gustafsson		Vingåker	1866
Ivar Sundqvist		Eskilstuna	1894

7 st.

63 st.

1933

Erik Fransson	Snickare	Eskilstuna	1898
Bertil Carlsson	Musiklärare	Flen	1913

2 st.

65 st.

1934

Hugo Pettersson	Filare	Eskilstuna	1892
Evald Andersson	Bonde	Björnlunda	1869
Birger Ek	Svetsare	Eskilstuna	1901
Gustav Olsson		Groptorp	1885
Arne Lundin	Handlare	Flen	1917
Dagmar Johansson		Katrineholm	1907
N B Johansson		Eskilstuna	1905
Stig Eriksson	Tjänsteman	Stockholm	1920
Ernst Karlsson		Eskilstuna	1905

9 st.

74 st.

1935

Sigfrid Hellberg	Skomakare	Ålberga	
Vilhelm Weiner	Trafikbitr	Älvsjö	1880
Algot Larsson	Jämvägstjm	Stålboga	1882
Folke Löf		Ålberga	
J A Persson		Stockholm	
Carl Eriksson		"	

6 st.

80 st.

1936

Gustav Lodin	Verkstadsarb	Älvsjö	1885
Olof Andersson	Redaktör	Stockholm	1884
Sven Kjellström	Professor	Stockholm	1875
Axel Axelsson	Bonde	Vadsbro	1869
Anders Eriksson	Bonde	Valla	1872
Bror Gedin	Tullare	Stockholm	1902
Karl Lodin		"	
Erik Ljunggren	Skräddarmäst	Trosa	1872
Hallenius	Fru	Södertälje	
Stig Eriksson		Hälleberga	
Karl Eriksson		Katrineholm	

11 st.

91 st.

1937

Sven Andersson		Åkers Styckebruk	
Karl Andersson		"	
Erik Lundström		Vingåker	
Bror Nyzell		Skogstorp	1909

4 st.

95 st.

NÅGRA IAKTTAGELSER OCH REFLEXIONER VID ETT BESÖK I ETT VARUHUUS

av Bernt Olsson

Entré står det över ingången. Förekomsten av en sådan ingång innebär - något som man inte alltid tänker på - faktiskt en icke oviktig service. Den ger nämligen allmänheten möjlighet att komma in i varuhuset med all dess förtrollande rikedom.

Jag gör min obemärkta entré och griper en varukorg innanför kassorna. Korgarna har i kundservicens tjänst staplats där av den servicevilliga servicepersonalen, som skymtar här och var bland servicecentrets hyllor i färd med att bistå tveksamma kunder med sin omtänksamma service. De har snygga rockar med s.k. buttons: Service är mitt jobb.

Det tjusta ögat gläder sig åt mångfalden av varor:

Minitramps och herrloafers
samt joggingsko Safari i blå nubuck
Body-T-shirt och barnsweatshirt med tryck:
Hi Pussycat!

Bomullstwill och chinzad polyester
Surfingsshorts och stretchdenimjeans
Tuff, twillchinzad surfingslingback i bodyquiltad
canvas

Jämtkängan Skywalk
Babydockan Biggi

Plyschset för baby
Star Wars-figurer för barnen
ET-docka och ET-poster
ET-stickers och ET-dricka

Svensk lager-beer
Three Towns
(Stockholm, Göteborg och Malmö)

Pripp's Water Clubsoda är både bordsvatten och
drinkmixer

Pommes frites och Pommes Kings och
Pommes Strips och Pommes Pinnes
Pommes Vapeurs
Pommes Odeurs

Potatispommes naturelles i femkilospåsar

Kiwawa Icedream
Bounty Raider
Right och Glenn och Team och Cool
Skaka din Milkshake själv!
Ärter och fläsk och Action ski-wear
Wranglers ynglingabyxor äro städse af yppersta
kvalité och passform.

Allt detta skall säljas, och reklamen tar sig nya och
originella uttryck.

Här har man klistrat stora vita fotspår av plast på
golvet. De har en reklamtext också: Think Big!
(Tänk Stort!) Kunden skall tydligen - fylld av stora
och upphöjda tankar - följa dessa spår. De svänger
av runt hyllan med Torky hushållspapper och upphör.

De har nått sitt mål: en stor rulle dasspapper. Mycket stor. Leni Big Toa. Think Big! Tänk Stort! Låt dig icke nöja med vanliga små sketna rullar! Köp den! Den kan bli din idag!

Mondäna, engelsk- och ibland franskpåverkade varunamn utövar (så tycks marknadsföringsexpertisen mena) en oemotståndlig lockelse på Medelsvensson. Han dras till Sparkling College Exotic Blend-flaskan som fjärilen till blomman. Motståndslöst griper hans hand en Big Pack-burk Soft Ice från Flen eller en påse Cheese Doodles-snacks från Filipstad. Som i trans lägger han paketet med Vaniljwafers eller Choklad-cookies eller Snackers crackers från Göteborg i sin varuvagn. Saligt leende kör han sin lilla vagn från hylla till hylla, vaggad till ro av varuhusmusikens milda ljudvägor. Hans tankar kretsar vär förmodligen kring Maktkampen på Falcon Crest, kring de älskande och lidande miljonärerna i Dallas eller kanske kring de hysteriskt skuttande ungdomarna i Fame. Det som har smak av den s.k. Stora Världen får Medelsvensson att drömma - eller att slita i sina fjättrar av vardagsgrå trivialitet och ropa ve över det öde som ej låt honom bli superkändis eller dollarmiljonär. Sådana känslor kan få honom att köpa både det ena och det andra.

...
Allt vad i ditt hjärta nöp,
alla dina känslor, broder
kan ge anledning till köp.

Varorna måste göras begärliga. De måste omges av en skönt strålande aura, som verkar lockande på kunden. Välljudande engelska eller svengelska namn, kändisarnas höga exempel, hänvisningar till att varan är nödvändig för framgång i kärlekslivet - allt sådant kan inspirera köplusten - och det kan också den vitklädde reklamdoktors visa råd angående tvål, tandkräm och frukostflingor. Uppfordrande anspelningar på en ansvarskännande husmoders plikt att köpa en viss sorts tvättmedel t.ex. kan styra hennes steg till rätt hylla i affären.

Man kan tycka att vardagliga ting som toalettpapper skulle hämma annonsörens poetiska ingivelse, men som vi har sett är motsatsen fallet. För några år sedan fann en sådan reklampoet faktiskt att något utav Livets Mening kunde finnas inrullad i toalettpapper av Munksjö's fabrikat. Annonser hette "Med kärlek, omsorg och renlighet" och lät på följande sätt:

Det är hemmet som danar människan - som skapar förutsättningar till ett liv med mening. Det hem är gott, där uppfostran sker med kärlek och disciplin, där goda seder är självklara redan i tidiga år.

Renlighet är det goda hemmets sämärke. Allt som kan stimulera till ökad renlighet är en tillgång att ta vara på. Det är kvaliteten i detaljerna som stimulerar: en god tvål...en skön handduk...ett mjukt, behagligt toalettpapper. Så ser Munksjö på frågan om kvalitet i toalettpapper."

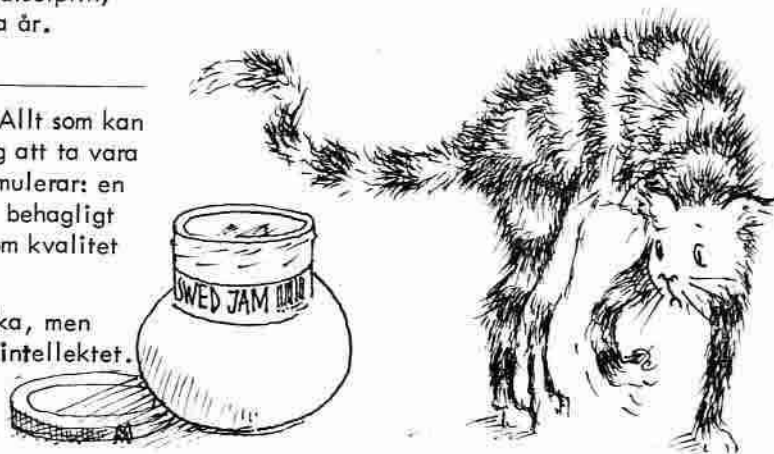
Språket är vårdat, det kan man inte förneka, men tankegången innebär en svår prövning för intellektet.

Om Munksjö avvann sin produkt vissa moraliska värden lyckades Edet ungefär samtidigt förläna sitt hushållspapper en viss religiös dimension. I annonser i dagspressen kunde man se en skara människor, som synbarligen i vild hänryckning lyfte sina händer mot en i rymden svävande, enorm rulle hushållspapper.

Men varukorgen är ännu tom. Låt oss skrida från tanke till handling. Tanken var inhandling av kattmat egentligen. (Vår katt kräver en hel del för att behålla sin rondör) Låt oss skrida till den hylla, där sådana förpackningar står att finna. Här kan man, vid sidan av Miss Cat kattströ, Whiskas och Kit-e-kat från Master Food, också hitta en ny norsk produkt, som heter "Cat savors - snacks til katten". Den sortens norska måste väl ändå tilltala en modern reklamans språkkänsla! Namnet Mjau däremot riktar sig direkt till konsumenten - det är kattspråk. Men vad skall man väl säga om ett namn som Friskis? Låter det inte en aning osvenskt? Förhållandet har tydligen uppmärksamats, ty på en viss sorts förpackning har namnet - med en genialt anbragd bokstav - ändrats till Friskies.

På hyllan intill står glasburkar från Aktiebolaget Swed-jam i Torsby. Dessa visar sig dock innehålla lingonsylt! Det tycker inte Frasse om!

UPPROP!

SPELMANSBRODER och -SYSTER!

Jag har påbörjat en matrikel över sömländska spel-
män, sångare och sångerskor, liknande den jag för
några år sedan utgav över uppländska spelmän. Jag
önskar få Dig med i denna matrikel och för att få en
utförlig biografi över Dej och en bild av Din spelmans-
gärning, ber jag Dej besvara följande frågor, och
vore tacksam om Du ville hjälpa mej med denna sak.
Frågorna lyder som följer:

Ditt fullständiga namn.
Yrke och bostad.
Ditt födelseår och -dag.
Födelsesocken.
Din fars yrke och namn.
Din moders namn.
Din hustrus namn.
De instrument Du trakterar.
När började Du spela.
Något om Ditt första instrument.
Vem eller vilka lärde Dej spela.
Vilka spelmän har Du i släkten.
Vilka äldre spelmän känner Du till.
Vilka sångare eller sångerskor av gamla visor känner
Du till.
Något om den miljö i vilken Du spelat. (Bröllop,
bjudningsdanser, fester etc.).
Hur många äldre låtar kan Du.
Dina egna kompositioner.
Är Du gehörspelarare.
Läser Du noter.
Spelmanssägner. Berätta gärna några.
Egna minnen från Ditt spelmansliv.
TV- och radioprogram Du medverkat i.
Grammofonskivor Du spelat in.
Vilka utmärkelser, ex. Zornmärket, Du erhållit.
Sänd gärna ett foto av Dej då Du spelar.

Hoppas jag inte givit Dej alltför mycket huvudbry nu.

Med vänlig hälsning
Lars-Erik Larsson
Ulvåsa

740 10 Almunge. Tel. 0174/260 38.

ALLA LÄSARE TILLÖNSKAS

*God Jul
Gott Nytt År*

MASSBREV

SÖDERMANLANDS
SPELMANSFÖRBUND

Box 8

640 31 MELLÖSA

ISSN 0346-2595